

مطالعه آلودگی انگلی دستگاه تنفس در جمعیت گوسفند و بزکشتاری در کشتارگاه دام بم
حجت الله جعفری دکترای عمومی دامپزشکی، معاون دامپزشکی شهرستان بم، اداره کل دامپزشکی استان کرمان،
پست الکترونیک: hjveterinary@yahoo.com

زهره وکیلی دکترای عمومی دامپزشکی، کارشناس اداره کل دامپزشکی استان کرمان، اداره کل دامپزشکی استان
کرمان

پست الکترونیک: zohrevakili1363@gmail.com

مقدمه:

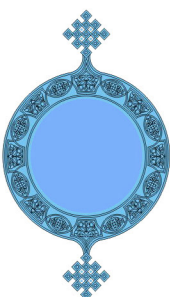
در بسیاری از کشورها از جمله ایران، نشخوارکنندگان کوچک به عنوان منبع اصلی تامین پروتئین انسانی محسوب شده و در صنعت دامپروری اهمیت دارند با این وجود، در بسیاری از مناطق، پرورش گوسفند در سیستم های مدیریتی ضعیفی انجام می گردد و باعث مستعد شدن آن ها به بیماری های مختلف می شوند. آلودگی های انگلی بیشتر به اشکال مزمن و تحت درمانگاهی بروز می کنند (محمد یخچالی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۲-۲۶). دستگاه تنفس بالاخص بافت ریه، از مهمترین بافت های بدن محسوب می شود و فیزیولوژی طبیعی آن برای ادامه حیات و عملکرد سایر بافت های بدن، امری ضروری و اجتناب ناپذیر می باشد. وابستگی حیات جانداران به اکسیژن و غیرارادی بودن دستگاه تنفس از یک طرف و حجم قابل ملاحظه هوای ورودی به ریه ها از طرف دیگر، از علل حساسیت بی نظیر دستگاه تنفس به عوامل آسیب رسان تلقی می شوند (محمد غنی دل و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۷۳-۱۶۵). مرگ ومیر و افت تولید ناشی از بیماری های تنفسی و نیز هزینه های پیشگیری و درمان آن ها و حذف کشتارگاهی مبتلایان، خسارات اقتصادی قابل توجهی به صنعت دامپروری وارد می نمایند (صالح اسماعیل زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۴-۱۴).

از جمله انگل های ریوی می توان به انگل مولریوس (Mullerius) اشاره کرد که گونه مهم آن مولریوس کاپیلاریس (Mullerius capillaris) است که در گوسفند وجود دارد ولی در بز هم بیماری ایجاد می کند، این انگل در پارانشیم ریه قرار دارد و در مجاری موجود نمی باشد و در پارانشیم ایجاد ندول هایی می کند که خاکستری رنگ می باشند و شبیه به آدنوماتوز ریه (Pulmonary adenomatosis) است که باید ضایعه برش داده شود و انگل درون آن مشخص می شود. انگل بعدی در گوسفند وبز گونه پروتواسترونژیولوس روفینسنس (Protostrongylus rufescens) است که بیشتر در مجاری، آئول ها و برونشیول ها دیده می شود. این انگل قرمز رنگ است و در برخی موارد باعث التهاب ریه هم می شود. انگل مهم دیگر دیکتیوکالوس (Dictyocaulus) است گونه های آن در گوسفند دیکتیوکالوس فیلاریا (Dictyocaulus filaria) و در گاو دیکتیوکالوس ویویپاروس (Dictyocaulus viviparus) است که در ریه ایجاد ضایعات عمومی و حالتی شبیه به پنومونی می کنند این انگل در مجاری وجود دارد و سفید رنگ است (پیر زمانی و موسوی، ۱۳۸۴: ۹۲-۹۱).

موارد و روش کار:

بررسی آلودگی انگلی ریوی طی یک بازه زمانی چهار ساله (از ابتدای سال ۱۳۹۹ تا انتهای سال ۱۴۰۲) و طی هشتاد نوبت مراجعه به کشتارگاه دام شهرستان بم (استان کرمان) انجام پذیرفت و طی این مطالعه ریه تعداد ۴۰۰۰ لاشه گوسفند و بز مورد معاینه و بررسی کشتارگاهی قرار گرفتند. در ابتدا مشاهدات و لمس دقیق بافت ریه و عقده های لنفاوی لاشه ها انجام پذیرفت و پس از مشاهده ضایعات از جمله ندول، پلاک و کیست در بافت ریه و نیز تورم در عقده های لنفاوی ریوی بررسی به صورت دقیق تر انجام می گرفت. پس از مشاهده انگل در ندول های ریه و یا در مجاری تنفسی نماتودها به وسیله سوزن کرم جمع کنی ظریف برداشته و داخل ظرف شیشه ای حاوی الکل ۷۰ درصد جمع آوری می شدند و برای تشخیص ابتدا داخل پتری دیش مقداری الکل ۷۰ درصد با پنج درصد گلیسرین ریخته و زیر لوپ به جداسازی تک تک انگل ها توسط سوزن کرم جمع کنی پرداخته می شد و سپس روی لام شیشه ای یک قطره لاکتوفنل ریخته و نماتدهای یافت شده را روی آن قرار داده و لامل به آرامی بر روی آن به نحوی قرار می گرفت تا حباب هوا داخل نمونه و لاکتوفنل ایجاد نشود و پس از شفاف شدن کوتیکول، با میکروسکوپ نوری به مطالعه جنس و گونه کرم پرداخته می شد.

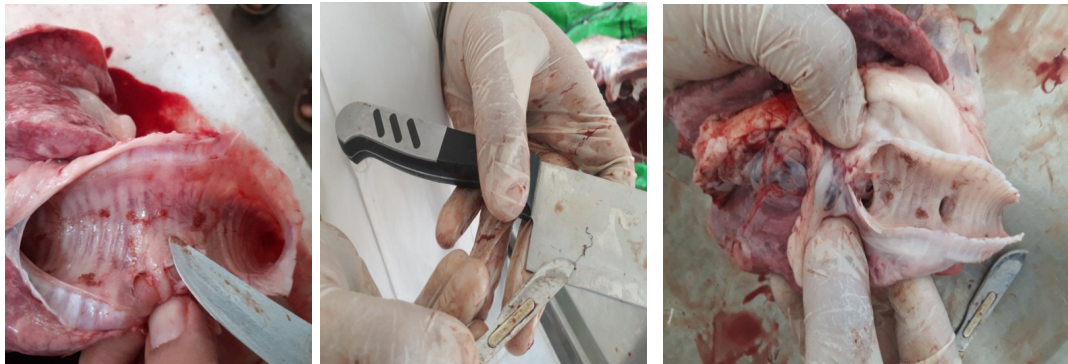
طی بررسی های انجام گرفته تعداد ۱۸۰ راس (چهار و نیم درصد) آلودگی انگلی در ریه دام کشتاری

مجله علمی دامپزشکی

سلام و سلامتی

مشاهده گردید که بیشترین میزان آلودگی مربوط به کیست هیداتید (Hydatid cyst) با میزان ۱۳۵ مورد در هر لاشه و سپس نماتود پروتواسترونژیلوس روپیسنس (Protostrongylus rufescens) با میزان ۲۵ مورد و نیز ۲۰ مورد آلودگی به نماتد انگلی (Mullerius capillaris) در هر لاشه تعیین گردید.

تصاویر اول: مشاهده نماتود پروتواسترونژیلوس روپیسنس (Protostrongylus rufescens) در مجاری تنفسی دام کشتاری

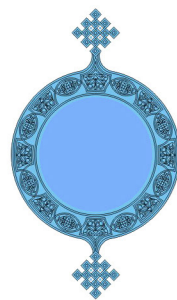
تصاویر دوم: مواردی از مشاهده ندول های ریوی ونیز نماتود مولریوس کاپیلاریس (Mullerius capillaris) در لاشه های کشتاری

تصاویر سوم: مواردی از آلودگی انگلی به کیست هیداتید (Hydatid cyst) در چند مورد لاشه گوسفندی - کشتارگاه دام بم

بحث و نتیجه گیری:

در مطالعه ای که غنی دل و همکاران طی یک بررسی شش ماهه از اوایل دی ۱۳۹۴ تا اواخر خرداد ۱۳۹۵ در کشتارگاه دام شهرستان نقده انجام پذیرفت، ۵۷ مورد از ۶۵۵ ریه (۸٫۷ درصد) گوسفندان کشتاری آلودگی انگلی مشاهده گردید (محمد غنی دل و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۷۳-۱۶۵) و کیست هیداتید به عنوان شایع ترین انگل گزارش گردید و همچنین در مطالعه ای که اسماعیل زاده و همکاران طی یک بازه زمانی از مهر ۱۳۸۸ لغایت فروردین در کشتارگاه دام اهواز انجام دادند، ریه های ۴۵۹۲ راس گوسفند مورد بررسی قرار گرفتند که ۱٫۰۷ درصد آلوده به کیست هیداتید و ۰٫۶۵ درصد آلوده به پنومونی های کرمی تشخیص داده شدند) صالح اسماعیل زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۴-۱۴) و در مطالعه دیگر که توسط صدقیان و همکاران در بهار و تابستان ۱۳۸۷ در کشتارگاه دام شبستر انجام پذیرفت، تعداد ۱۱۱ راس از ۷۱۲ مورد بازرسی شده، ۱۵/۵۹ درصد

به انگل های ریوی مبتلا بودند که کیست هیداتید نیز به عنوان بیشترین آلودگی انگل ریوی گزارش گردید (صدقیان و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۵۴).

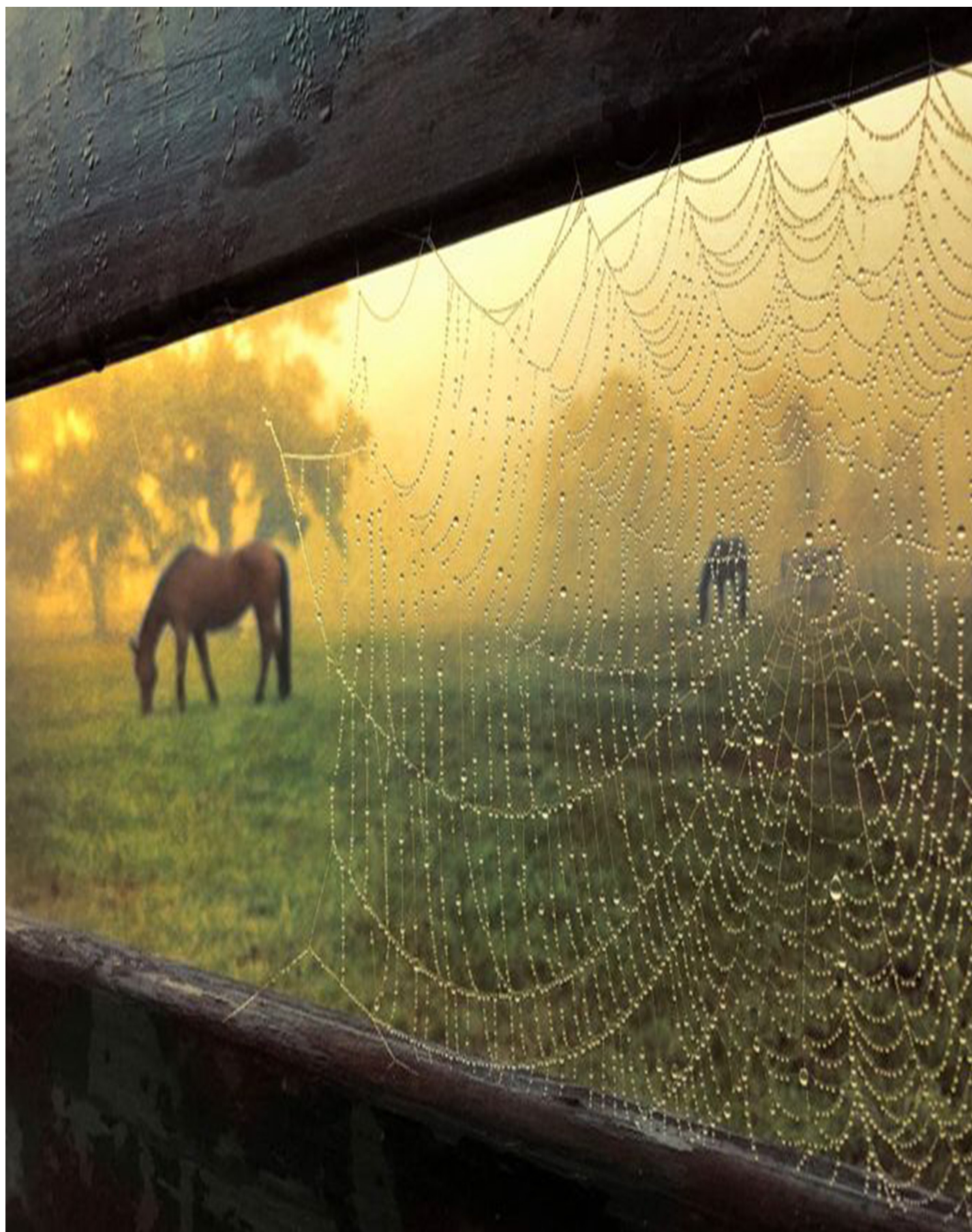
این بررسی ها و مطالعه ما نشان می دهد بیماریهای انگلی درصد آلودگی قابل اهمیتی در جمعیت دام سبک را شامل می شوند که در این بین کیست هیداتید (Hydatid cyst) که به عنوان یک بیماری زئونوز (Zoonosis) نیز شناخته می شود در اکثر مطالعات به عنوان آلودگی انگلی شایع گزارش شده است. آموزش صحیح دامداران و آشنایی کامل آنها با بیماری های انگلی بالاخص چرخه انتقال و تکامل بیماری های انگلی همراه با رعایت شرایط قرنطینه ای و مدیریت بهداشتی دامداری ها قابل اهمیت می باشد. قابل ذکر است تفاوت در میزان شیوع بیماری های انگلی ریوی در مطالعات مختلف را می توان به شرایط اقلیمی، آب و هوایی و نیز شرایط متفاوت پرورش و برنامه های پیشگیرانه دامداری ها ارتباط داد. منابع مورد استفاده :

- ۱-تالیف دکتر ویدا پیر زمانی و دکتر طناز موسوی (۱۳۸۴) " بهداشت و بازرسی گوشت " ، انتشارات پرتو واقعه ، چاپ دهکده ، صفحات ۹۱-۹۲.
- ۲-محمد یخچالی، فریور آفازاده (۱۳۹۹) " مطالعه آلودگی های انگلی دستگاه گوارش و تنفس گوسفندان نژاد تالش بومی استان گیلان « مجله تحقیقات دامپزشکی و فرآورده های بیولوژیک دوره ۳۳ ، شماره ۱۲۶ ، صفحات ۳۲-۲۶.
- ۳-صالح اسماعیل زاده، عاطفه صباغ، بابک محمدیان، علیرضا البرزی، مسعود قربانپور و مهدی پورمهدی بروجنی (۱۳۹۲) «بررسی فراوانی ضایعات ریوی گوسفند در کشتارگاه اهواز:مطالعه ی پاتولوژیک ،باکتریولوژیک و پارازیتولوژیک « مجله دامپزشکی ایران ، دوره ۹ ، شماره ۲ ، صفحات ۲۴-۱۴.
- ۴-محمد غنی دل، سهراب رسولی، امید محمدپور، زانیار پیرکانی (۱۳۹۹) " بررسی آلودگی به انگل های تنفسی در گوسفندان شهرستان نقده « مجله تحقیقات دامپزشکی و فرآورده های بیولوژیک ، دوره ۱۲ ، شماره ۲ شماره پیاپی ۱۸ ، صفحه ۱۷۳-۱۶۵.
- ۵-محمد صدقیان، بهراد عشرتخواه، احسان محرر (۱۳۸۸) " بررسی میزان شیوع انگل های تنفسی گوسفندان در کشتارگاه شبستر « کتاب مقالات اولین کنگره ملی علوم آزمایشگاهی دامپزشکی- تهران، شماره کتاب شناسی ملی 1900177، صفحه 154.

مراجعه به پایگاه

سلام و سلامتی

دامپزشکی در گذر تاریخ